

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՅՆԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Քանն արեգի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելաւ չէ, ամբողջ 14 րոպէն (98 օգոստոս — 99 մայիս) բաժնորդացինն է 20 ֆր. կանխիկ:

Քանն արեգի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելաւ չէ, ամբողջ 14 րոպէն (98 օգոստոս — 99 մայիս) բաժնորդացինն է 20 ֆր. կանխիկ:

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 13

1898 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 14

1898 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 (2. 3.)

ՅՈՐԵՐ ԳԵՆԵՐԱԼ

Կը հրատարակուի Ն. և Ն. Երթ. օրեր

ՊՈՍՏԱՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեցով է կա մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Fortia, 7.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է ԲԱՒՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԵՆԻԱ" ԺԴ ՇՐՋԱՆԻՆ (1898 ՕԳՈՍՏՈՍ — 99 ՄԱՅԻՍ)

Արմենիայի բաժնորդագրութեան պայմանները նորից կը մնան: Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով բաժնորդ եղողները հաւատարմութիւն կը պարտին վրահարել 20 ֆրանք բաժնորդագրին մինչև 14 րոպէ շրջանի վերջը (1899 մայիսի վերջ):

ԱՐՄԵՆԻԱԻ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՆ Իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն դատ՝ որի բաժնորդագրինը 20 ֆր. է, օրինակի համար քանի օրինակ Արմենիա որ ուզեն, իրենց լրագրի ծրարին մէջ գրուած կը զըրկուի առանց ուրիշ հասցէ վրան գըրուելու և անոնց բաժնորդագրինը ամսական մէկ ֆրանք միայն հաշուելով:

Որովհետև մենք մեր թերթեր մեր բաժնորդներին թուին համեմատութեամբ կը տպենք և ոչ շատ աւելի, օգոստոսի սկզբէն Արմենիա ունենալ ուզողները պէտք է վճարեն բաժնորդ գրուելու, ԿԱՆԻՍԻԿ չըրկելով բաժնորդագրինը:

"ԱՐՄԵՆԻԱ"Ի ԾՈՒՇԱՐԱՐ Ա. ՏԱՐԵԿԱՆ (1885—86)

Արմենիայի Ա. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միևնույն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. փորթոպալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30-ի չափ ամփոփուած են Յուշարարի մէջ որ ութամալ դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ:

Գինն է 1 ֆրանք և 40 սանթիմ. (Պարսկաստանի համար 1 ֆրանք):

ՔԱՅՆԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմը եւ անոր շուրջը. — Թիւրքիա, Հայեր, Անգլիա եւ Արմենիա. — Կիպրոսի Ազգային Որոշումը. — Ռուսերի կիպրոս գաղութը. — Դերասան Քուրեանի մահը. — Կրիտ. — Աստրիաի կայսրուհիի սպանութիւնը. — Մատիւններ. — Մայրաքաղաք Աթենքի գործեր. — Անգլիայի ամառային համաժողովներ. — Անգլիայի պալատական արքայաւորը. — Գաղութներ:

ՊՈՍՏԱՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՐ ԾՈՒՐԶԸ

Նիւ Եորք, 30 օգոստ. 98

Պատերազմը վերջացաւ և խաղաղութիւնը նորէն հաստատուեցաւ. արդարութիւնը որը պատերազմը պիտի վճէր, Ամերիկացիները կողմը մնաց, որովհետև ասոնք յաղթեցին:

Պարտքի և իրաւունքի հաւասարութիւն յարգողներին համար՝ իրաւունքը Միացեալ Նահանգները կողմն էր պատերազմի սկսելէն առաջ ալ, վերջն ալ, նոյն իսկ եթէ երբեք յաղթուէին. բայց քանի որ աշխարհը կը կառավարուի the might is right իրաւարարութեամբ, յաղթութիւնը պէտք էր անվիճելի կերպով վճէր Ամերիկացիներին իրաւունքը:

Պատերազմի սկիզբը Լորտ Սալգալլի ճառը մը խօսելով, Ամերիկացիներին կուրի մղուիլ իրաւացի գտած էր. որի համար Մատրիտի լրագրինը, ըր զինք մեղադրեցին, ըսելով թէ վերջիլեալ առածի (իրաւունքը ուժովին է) վարդապետութեամբ տրամաբանած էր. սակայն այս բարեմիտ թերթերը միևնույն ցանցին մէջ բռնուած՝ կը մոռնային յիշել թէ իրենց Սպանիան ալ ուրիշ իրաւունք մը չունէր հեռաւոր Բիւպային վրայ իշխելու եթէ ոչ անոր համար որ անկէ զօրաւոր էր: Դժբաղդաբար, իրաւունքն ու ոյժը ամեն ատեն իրարու թեկն չեն տար, ճշմարտութիւնն այսպէս բացորոշ երևան բերելու համար:

Դիւանագիտութիւնը երբ կը նահանջէ, պատերազմին տեղի կուտայ: Փողոցի մէջ կուռնուներն ալ կանխապէճէ մը հոտը իրենց բռնուցքի հարուածներով կը ջնան իրաւունքը ձեռք բերել, թէև արգելուած է այդ և կարգիլուն հասարակութեան կողմէն. իսկ երբ վէճը ազգութիւններու և կայսրու-

թիւնների մէջ տեղ է, դիւանագիտական բանակցութիւններ կանուանեն բանակուրդ և անոր յաջորդող բռնուցքի կռուին ալ «պատերազմ» անուանը կուտան. նոյնն են փողոցային կռուի և վէճերի ու պատերազմի և դիւանագիտական կուսակցութիւնների շարժառիթներն ու բնութիւնը: Բայց ուրովհետև հզօր ազգութիւնները զսպող ուժով ձեռք բեր կը պահսին, իրենց ըստ հաճոյս կուռնու արտօնութիւնը նուիրագործուած է «պատերազմ» բառով: Եւ իրօք սրբագործութիւն մը պէտք է համարել զայն քանի որ վճռական կացութիւն մը յառաջ կը բերէ այն կէտին վրայ ուր տեղի կուռնեայ: Լուսաւորութիւնն ու քաղաքական զարգացումները դեռ մարդու բարոյականին մէջ չեն զօրացուցած պարտքի և իրաւունքի հաւասարութեան գաղափարը, որ միջոց գառնար ինչպէս անհասկանալի նոյնպէս և ազգերի միջև, փողոցային կռուի ու պատերազմը վերցունելու. իսկ տիրող ներկայ համոզումով՝ աշխարհի բարւոքումը դեռ պատերազմի պային կապուած է:

Բիւպան և Սպանիան 100,000-ներով անձեր կորսնցուցին և նոյն համեմատութեամբ ևս նիւթական ոյժեր՝ անցած երեք տարիի «խաղաղ» միջոցին. ահա այսօր այդ անհաշիւ զոհերի վերջը եկաւ պատերազմի շնորհով, 260 մարդ Միացեալ Նահանգներէն և 11,000-ի չափ ալ Սպանիան մահուան լով ընդ ամենը: Յիշենք նորէն թէ զարգացումը շատ չէ օգնած մարդու բարոյականին. քանի մը հազար տարի առաջ Տրոյական պատերազմի ճիւղանների և այժմեան նուրբ քաղաքապետների գաղափարները միևնոյն կը մնան և երբեմն իսկ աւելի վընասակար կը լինին այս վերջինների համոզումներ, երբ իրենք հաւասարութիւն սիրողի զխմալը կը գնեն իրենց երեսին:

Խաղաղարար միութիւններն արդիւնաւոր պիտի լինեն եթէ պատերազմաւոր կոչումն ունենային:

Մ. Նահանգները «պիտի յաղթեն» ամեն մարդ կը դուշակէր որովհետև ասոնց զրամական ոյժն ու ժողովուրդի թիւն անհամեմատ առաւել էր քան Սպանիային:

Պէտք է այժմ՝ գիտնալ թէ Ամերի-

կայի չափազանց զօրութեան նկատուածով եղած ենթագործիւններն սխալ էին: Եանքիներն ու ճոններն ո՛ր կէտի վրայ որ ընդիմադրեցան, թէ՛ ջուրի և թէ՛ ցամաքի վրայ, իրարու հաւասար և կամ Եանքիների կողմէն նուազ ուժով իրարու հետ չափուեցան. Ամերիկացիները միշտ յաղթող զանուեցան չնչին կորուստներով և երբեմն ալ բնաւ կորուստ չունենալով: Մայիս 1-ի նաւային ընդհարման ժամանակ Մանիլայի ծոցին մէջ ծովաւալ Մոնթանայի նաւատորմը ծովաւալ Տիուրի նաւերէն շատ ակար չէր և իրեն թիկունք ունէր Մանիլայի ամրոցները և զօրավիգ՝ ընդծովայի ուժերը. բայց այդ նաւատորմը որ 11 զրահաւորներէ և պատերազմական նաւերէ կը բաղկանար, խորտակուեցաւ. նոյնպէս ամրոցների թնդանթաները լռեցին և ընդծովայի ուժերը անպիտանացան Տիուրի և քաղաքը. տիկ նաւաների և թնդանթաների յանդուգն յարձակումով և իրենց անխնայ նշանաճգութեամբ:

Յուլիսի 3-ին ծովաւալ Սէրվերան երբ Մանիլայի ծոցէն ուղեց փախուտ տալ, իրեն դիմադրաւոր ծովաւալ Ըսթայի զրահաւորներն ոչ թուով աւելի էին և ոչ զօրութեամբ. բայց Սպանիոյ պարծանքը համարուող այն զրահաւորների ամեն մէկը խորտակուեցաւ և իրենց ծովական Սէրվերա շատ մը նաւաներով գերի բռնուեցաւ Ամերիկացիները մի անձի միայն կորուստ ունեցան և ուրիշ ոչ չին: Այս կռիւը Մանիլայի կռիւէն քիչ մը աւելի սուղի նստաւ Ամերիկացիներին վրայ:

Յուլիսի 1-ին հրամանատար Շաֆթըրը յարձակելով Մանիլայի վրայ ցամաքէն՝ այդտեղ միայն Ամերիկացիները մեծ կորուստ ունեցան. 200-էն աւելի մեռան և շատեր վիրաւորուեցան. բայց Սպանիացիներն ալ նոյն չափ և աւելի կորուստ ունեցան և միևնոյն ատեն Սպանիացիներն ստիպուեցան յետ նահանջել որով Ամերիկացիները բռնեցին անոնց գերքեր ուր կէ սպանացան յետոյ ուժեղացած Սանթիակոն որ ստիպուեցաւ անձնատուր ըլլալ: Ինչպէս և Բօթթօ Ռիքոյի մէջ Ամերիկացիներն ամեն ուրեք յաղթութիւններ տանելով, Սպանիա վերջապէս ստիպուեցաւ խաղաղու-

թիւնը ձեռք ձգելու յանկերգը նուազել :

Ահա դեռ թարմ իրողութիւններն աչքի առջև ունենալով կը տեսնուի որ թէև Ամերիկա դրամը և սորա հակադարձը — մարդ — շատ ունէ՛ր, բայց ասոնք բոլորը պատերազմի դաշտը չը լեցուցան կամ չմտնուցան : Ամերիկա իր դործադիր գլխաւորէն մինչև յետին զինուորը գիտակցութիւն ունէր այս կողմին համար, իսկ Սպանիա իր մեծով ու պղտիկով մի սնամէջ փքացումն ունէր իր նախնիքներին արարքներով — և բարբառոս արարքներով — որով յղփացած՝ իր «պատիւ»ը պաշտպանեց :

Միլիոնաւորները պատիւը բռնաբարուած ժողովուրդով կանգնած այս պատիւը խորտակուեցաւ բարբառադարձութիւնէն : Բռնապետական ոգով սնած վարչականները և կրօնային մոլեռանդութեան մէջ մեծցած աղքատ ժողովուրդի մը՝ լուսաւորուած հանրապետութեան մը դէմ մղած պատերազմէն ուրիշ արդիւնք չէր աշխարհուեր եթէ ոչ տգէտ կողմին չարաչար պարտութիւնը :

Ամերիկացիները պատրաստ բաւակներ չառ քիչ կը պահեն . Սանթիաֆոյ առջև կռուողները գրէթէ մեծաւ մասամբ կամաւորներ էին . իրենց անվեհեր և վարժ կռուիլը զարմացուցած էր բոլոր օտար տէրութիւններին ներկայացուցիչները (սովորութիւն է որ տէրութիւններն իրենց ներկայացուցիչներ կը զրկեն պատերազմի դաշտը ուսումնասիրելու նպատակով) : Այդ կռուող զինուորները և կամ ամեն Ամերիկացի անհատ իր մանկութենէն կը վարժուի կռուելու և անձնապաշտպանութեան համար հարկ եղած կրթութիւններ ընելու . նշանաձգութիւն, կոփամարտ, ըմբշմարտ, ձիարշտ, զնգախաղ և այլն բազմաթիւ տեսակ խաղեր խիստ ընդհանրացած են և առաջնակարգ հանդիսացողները միշտ թանկագին մրցանակներով կը վարձատրուին, որով ամեն պատանի միտում կունենայ ասոնց մէջ յառաջ երթալու . հետևապէս իրենց ֆիզիկականը զօրացած, պատերազմի դաշտին վրայ կռուելու արդէն դիմացկուն մարդեր կը դառնան, առանց ժամանակ կորսնցուցելու զօրանոցներին մէջ զինուորական կրթութեան համար : Չմոռնալ ըսել թէ այս կամաւորները արդէն նահանգային ազգային պահանջները բանակներին կը վերաբերէին :

Ֆիզիքական կրթութիւնը կը սորվեցնէ թէ ի՞նչպէս պէտք է կռուիլ . զինուորը իր վարժ ձեռքերին վրայ վստահ, անվեհեր կը կռուի . իսկ մըտաւոր կրթութիւնը կը ճանչցնէ իրեն իտէպը և սրուն համար մահը անարժէք կը դառնայ կռուողին աչքին առջև . ահա այս կռու . յատկութիւններով, մարմին և հոգիին կորով ընծա . յող ձիւքերով օժտուած էին Ամերիկացի զինուորները : Ծովակալ Տիւրին հարցուցած էր թղթակից մը թէ ի՞նչ էր իր յաղթութեան զազանքը . պատասխանած էր . նաւազներին ընտրուած լինելն է : Չօրքերին շատու

թիւնը չէ յաղթողը, այլ կրթութիւնը, աւելցուցած էր :

Պատերազմը երբ սկսաւ, Ամերիկացիները պատրաստութիւններ չուէին նոր կազմակերպուած բանակները տեղէ տեղ շարժելու . հետևապէս խիստ դժուարութիւններ և զրկումներին ենթակուեցան զօրքերը : Չիքամոկայի մէջ որ ֆիւլպա մեկնելէն առաջ բանակատեղին էր, ուսեստի սա. կառութեան համար շատ օր զօրքերն անօթի կանցունէին և կօշիկներն կտըրտած բոկոտն կը քաշէին որոնց համար երբէք զինուորները դժգոհութիւն չը յայտնեցին . միայն մեղմ բողբոջներ երևացին լրագիրներին մէջ որով պէտք է հասկնալ զինուորներին անձնուիրութիւնը հայրենիքին համար :

Յուլիսի մէկին Սանթիաֆոյի առջև կռուող բանակը որ շատ կորուստ ունեցաւ, Նիւէորքի 71-րդէն էր որ կազմուած է ունկոր ընտանիքների զաւակներէ : Ռեֆուայտըներին (հեծելազունք) բանակը կազմակերպուած էր Նիւէորքի քանի մը միլիոնատէրներէ որոնք կորսնցուցին քանի մը անձեր :

Սպանիական անուանի զրահաւոր վիսքայային վրայ յուլիս 3ի առաւօտը 41,980 տալիս արժողութեամբ ունէր, բեր տեղացած էին Ամերիկայի զրահաւորներէն 5 րոպէի մէջ որով խորտակուեցաւ և ընկղմեցաւ վիսքայա : Յուլիսի 1ին Սանթիաֆոյի ամրոցներին վրայ տեղացած ուսմբերը 2,000,000 տալիս կը հաշուեն :

ԹԻԻՐՔԻԱ, ՀԱՅԵՐ, ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄՄԱՆԻԱ

Կ.պոլսէն կը հեռագրեն սեպտ. 11ին . Հայերի պատրիարքը երէկ չէ առջի օր Սուլթանին մի ուղերձ տուաւ որը ստորագրած են իր ազգի բոլոր երեւելիները : Այդ ուղերձով իրենց հաւատարմութեան զգացումներ կը կրկնեն վեհապետին և կը հաւաստեն թէ ամենէն առաջ իրենք պիտի աշխատին անկարգութեան և խառնակութեան օկէ փորձ արգելելու :

Անգլիական նորընտիր դեսպան Տ. Օ'Քոնօր հոս կը հասնի առաջիկայ շաբթու մէջ : Կըսուի թէ իր կառավարութենէ հրահանգներ ստացած է օսմանեան կառավարութեան մօտենալու և անոր հետ գաղափարների սերտ հաղորդակցութեան մէջ մտնելու համար : Անգլիայի այդ նոր քաղաքականութիւնը ուղղուած է գլխաւորապէս Ռուսիայի և Ալմանիայի դէմ :

Եզդիպոսի խռովիլը որի համար կըսուէր թէ սուլթանին այցելութիւն մը պիտի տայ, անգլիական նոր դեսպանին իր պաշտօնի գլուխ անցնելէն յետոյ պիտի գայ Կ.պոլս : Կը կարծուի որ խռովիլը անգլիական կառավարութենէն թելադրուած, պիտի ինքզին սուլթանէն որ առաջարկէ խառնադատարանների վերջնականապէս և բոլորովին ջնջուիլը . Եզդիպոսի մէջ ատոնց ունեցած իրաւասութեան պայ

մանածամը 18 ամէն կը վերջանայ : Դիւանագիտական կռիւը այդ խնդրի վրայ պիտի սկսի :

Ալմանիական դեսպանն իմացուցած է Բ.Դրան որ վերջէմ կայսրի Կ.պոլսի եկած ժամանակը, արտաքին գործերի նախարար Տ. տը Պիւլով ալ իրեն հետ մէկտեղ պիտի գայ : Ատկէ կը հետևեցուն թէ հաւանական է որ Ալմանիայի և Թիւրքիայի միջև դաշնագիր մը պիտի ստորագրուի :

ԿԻՊՐՈՍԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՐԲԱՆՈՅԸ

Նիկոսիա, 26 օգոստ. 98

Քաղաքիս Ֆո'մի դիս ֆի'րոտ (Ջան Կիպրոսի) անուն առաջնակարգ յունարէն լրագրին Տիւրքէնը Տիար Նիքօրու'լու վերջերս մի այցելութիւն ըրած լինելով տեղոյս Ազգ. Որբանոցին՝ մի յօդուած գրած էր այս հաստատութեան վրայ, յիշեալ թերթի օգոստ. 11/23 թիւին մէջ :

Այդ յօդուածի թարգմանութիւնը կը զրկեմ Ձեզ, որպէսզի, եթէ յարմար դատէք, բարեհաճիք հրատարակել :

ՀԱՅ ՄԸ

« Ինչպէս որ ծանօթ է ամենուն՝ մի տարիէ աւելի կայ որ Կիպրոսի այս մայրաքաղաքին մէջ Հայկական Որբանոց մը հաստատուած է Եւրոպա. բնակ ունկոր Հայերու նիւթական օ. ժանգաւութեամբ : Այս Որբանոցին մէջ, ուր անցեալ օր պատահմամբ այցելեցինք, կը պահպանուին 37 հայ մանուկներ, մեծ մասամբ Կիլիկիացի (1) :

Շատ գովելի են անոնք որ այս նըւերական հաստատութիւնը հիմնած և անոր պահպանումը ստանձնած են : Ինչ որ մասնաւոր ուշադրութիւն կը գրաւէ այս հաստատութեան մէջ՝ Եւրոպ. գործնական ոգին է : Բազդի ան. ժառանգ այս արարածներուն ո՛չ միայն պարտաւորիչ կերպիւ կառնդուին մտաւորական կրթութիւն և երեք լեզուներ, այլ և անոնցմէ կը պահանջուի ուսանիլ մին հետեւեալ արհեստներէն, կօշկակարութիւն, դերձակութիւն և տաղաձգործութիւն, որպէսզի թէ՛ մտաւորապէս և թէ՛ գործնականապէս պատրաստուին և ապագայ հայ քաղաքացիներ, ընկերութեան օգտակար անդամներ դառնան : Այստեղ կը տեսնուին 8էն մինչև 12 և 15 տարեկան պատանիներ, որոնք, այդ տարաբաղդէականքը, իրենց եռանդուն և լուրջ աշխատութեանց մէջ, կը գտնեն նաև սիրտինք իրենց վշտաց և մոռացում իրենց գաղութեանց :

Ամենայն գովեստի արժանի են նոյնպէս այս Որբանոցին հակոյնին այն հայրական գործիչին համար՝ զոր կը ցուցնեն աղայոց . բան մը չեն խնայեր որ որբութեան հայը նուազ դառն լինի անոնց համար : Հակոյնեւրուն աղիւ վերաբերմունքը դէպի բոլոր աշակերտներն, Որբանոցին մէջ

(1) Պէտք է գիտնալ որ աշակերտաց 18ը թիւականոր են, գիշերօթիկ և ցորեկեայ : Որբանոցի վարչութիւնը նոր որբերու կը սպասէ :

տիրող հիանալի կարգն ու կանոնը և այնտեղ շնորհ գործնական ոգին՝ յիշաւ իր կոյման արժանի կը կացուցանեն այս հաստատութիւնը, որ հիմնուած է մի քանի Հայերու մարդասիրական և հայրենասիրական զգացմանց և համերաշխութեան շնորհիւ :

ՌՈՒՍԵՐԻՆ ԿԻՊՐՈՍ ԳԱՂՔԵԼԸ

Ինչպէս հրատարակած ենք նախորդ թուով, ուստի տուեալները (որոնք մի տեսակ բողբոջականներ են) սկսեալ են մեծ թուով գաղթել դէպի Կիպրոս կղզին և այդ նպատակով հետզհետէ կը հաւաքուին Պաթմոս :

Կովկասի կառավարչապետութիւնը հրահանգ զրկեր է բոլոր նահանգապետներին թէ որովհետև ատոնց գաղթելը բարձրագոյն թոյլտուութեամբ կը լինի, առանց ունէ գժուարութիւն հանելու պէտք է անցադիր տալ իրենց, բայց այն տուեալներէ որոնք իրենց զինուորական ծառայութիւն դեռ չեն վերջացուցած :

ԹՈՒՐԵԱՆԻ ՄՍՀԸ

Ցաւով կիմանալք որ անուանի դե. րասան Դաւիթ կարապետեան թուրեան Կ.պոլսեցի որ Կ.պոլսի, Թիֆլիզի, Եզդիպոսի, Պուլկարի, Ռուսանի և Բաքուի հայ բեմերին վրայ տուած իր ներկայացումներով հանրածանօթ եղած էր, կաթուածահար լինելով Թիֆլիզի մէջ ուր կը գտնուէր վերջերս, երկու շաբաթի չափ յետոյ, օգոստ. 20/1 սեպտ.ին, մեռեր է 58 տարեկան հասակին մէջ, թողուով իր կինը Նիւթական շատենդ վիճակի մէջ (Հանգուցեալը մէկ աղջիկ դուստի միայն ունէր որ ամանացած է Եզդիպոսի մէջ) :

Մի կարևոր ոյժ ալ պակսեցաւ հայ թատրոնի աշխատակողներէն :

ԿՐԷՑԷ

«Թայմըզ»ի թղթակիցը Քանաիւէն կը հաղորդէ թէ կոտորուած քրիստոնեայների թիւը 800ի կը հասնի : Պաշտպանութեան և թիւրք զօրքերը կողոպտած են քաղաքը . անգլիական «Քամբէրլանդ» շրջենաւը ապաստանած քրիստոնեայները, որոնց մեծ մասը վերաւորուած են, Յունաստան կերթան :

Շատեր, կը յարէ «Թայմըզ»ի թղթակիցը, երգումով կը հաստատեն թէ յարձակման գլխաւոր հեղինակները թիւրք զօրքերն էին և թէ Լիթէմ փաշա տեղեակ էր ատոնց դաւադրութեան :

— Աթէնքէն կը հաղորդեն սեպտ. 9ին թէ նոյն առաւօտ 213 կրէտացի փախտականներ Բիրէ հասած են : Վերաւորուած շատ կայ իրենց մէջ : Ատոնք կը պատմեն թէ Քանաիւի կոտորածին մէջ 200 քրիստոնեայ սպանուած է . ատոնցմէ զատ ուրիշներ ալ կան անյայտացած որոնց ի՞նչ լինելը մարդ չէ իմացած :

Անգլիացի ծովակալը մահմետական

ների գէնընկեցութիւնը պահանջած էր Ռուս ծովակալը խնդրած է իր կառավարութեան որ շուտով զօրք և մարտանական զորքեր լին վասկէ կամ թէ թէ թիմօր մէջ ալ՝ որ ռուսական ազդեցութեան շրջանակին մէջ կը գտնուի, անկարգութիւններ ծագին :

— Ծովակալները կրէտացիները վարչական գործադիր յանձնաժողովին ֆանտիաի կոտորածին դէմ ըրած բռնաբանական արարածները յայտարարեցին թէ պիտի խնդրեն իրենց կառավարութիւններէ որ կրէտական խնդիրը վերջնականապէս լուծուի, թիւրք զօրքերը կրէտէն բոլորովին դուրս ելնելով և կրէտէի մի կառավարիչ նշանակուելով :

— Մալթայէն անգլիական զօրքեր, նախորդէն իտալական զօրքեր և թուրքեր Ֆրանսական զօրքեր ճանաչող հանուած, ղրկուած են կրէտէ :

— Ալմանական կառավարութիւնն որոշած է եղբի իր բռնած չեղօք դիրքէ չխախտիլ կրէտական գործերին մէջ : Ֆանտիաի արմատական հիւսկատու սարանի այրուիլը իբրեւ մի պատահական կը համարի և ոչ թէ Ալմանիաի դէմ թշնամական գործողութիւն մը :

— Ճէւատ փաշա խիստ հրամաններ տուեալ է ֆանտիաի զինուորական իշխանութիւններին որ անդորրութիւնը պահպանեն : անկարգութիւնները ամբողջ պատասխանատուութիւնը պաշտպաններին վրայ կը թողուայ մի :

— Աթէնքէն եկած հեռագիր մը կըսէ թէ ֆանտիաի մէջ ծանօթ մեռնողներ թիւը մինչև սեպտ. 10ի երեկոյն կը հասնէր 400ի : Եղած կորուստը շատ մեծ է : Բոլոր հիւպատոսները մարտանականը գնացած ապաստանած են : Ծովակալները կը պահանջեն որ 100ի չափ մարդեր որոնք խռովութիւններ զրգոյն համարուած են, իրենց ձեռք յանձնուին և բոլոր մահապատժանները դէնընկեց լինին : Կերի թէ շուտով կը սկսին ռաբակոնել քաղաքը : Խալապի յառաջագահ զօրքեր եկան ցամաքէն : Իրենց կընկերային 1000ի չափ քրիստոնեայններ : Հրդեհները կը շարունակուին :

— Պաշտօնապէս ստուգուած է որ ֆանտիաի խռովութիւններին մէջ ըս. պահուած է 8 Անգլիացի զօրք և 1 սպայ, վերաբերուած է 24 Անգլիացի զօրք և 2 սպայ :

ԱԿՍՏՐՈՒԱԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆՆ ՍՊԱՆՆՈՒԻԼԸ

Գարշիլի ոճրագործութիւն մը նորէն եկաւ ընդհանուր զգուշացիլը : Գարշիլի արթնացուել անիշխանականներ յիմարութիւններին դէմ : Այս անգամ զոհ կին մ'է, դժբաղդ և բարեխիտ կին մը, Աւստրիաի Ելիզաբէթ կայսրուհին, որ քաղաքական գործերի երբեք չէր խառնուեր և իր միակ մանչ զաւակի մահէն ի վեր ճանապարհորդութիւններ, ընթերցանութեան և բարեգործութեան

մէջ կը փնտռէր իր ընտանեկան ցաւերի մեղմացումը :

Էլիզաբէթ կայսրուհին այս միջոցին Սիւիս կը գտնուէր : Քօէն ուրբաթ օր եկած էր Ժընէվ ուրկէ պիտի վերադառնար Քօ : Ետքաթ, Կէսօրը 40 վայրկեան անցած, Պօ Ռիվաթ օթեալ, նէն ուր իջած էր, կերթար նաւամատոյցը իր պատուակալ տիկնոյ, կոմսուհի Սարթէյի հետ, երբ ճանապարհ հին վրայ մէկը յանկարծ կայսրուհին զարնուելով անցաւ արագութեամբ : Կայսրուհին մի քանի քայլ ետեւ ելաւ թալով ինկաւ գետինը : այսու ամենանիւ կըցաւ ոտքի ելնել և դնաց շոգենաւը ուր մարեցաւ ինկաւ : Ետք նաւը ճանաչող ելաւ : բայց նաւագետը տեսնելով կայսրուհին վտանգաւոր վիճակը, շուտով վերադարձաւ նաւամատոյցը ուր յանպատրաստից իսկոյն թիակներով և առագաստի լաթերով պատգարակ մը շինեցին և կայսրուհին փոխադրեցին Պօ Ռիվաթ օթեալ ուր թէև երկու բժիշկներ հասան անմիջապէս, բայց ամեն բան անօգուտ եղաւ : Կայսրուհին արդէն աւանդած էր հոգին :

Մարդասպանը ձերբակալուած է փախած ատենը : Յայտարարեալ է թէ անիշխանական մ'է և ուրախութիւն յայտնեալ է երբ իմացեալ է որ զարկածը սպաննուած է : Լուիսի Լուքչէնի անուն իտալացի մ'է, 1873 ապրիլ 21ին Փարիզ միւս, փողոցին մէջ, ծառուղիի մը նստարանին վրայ, իրաւացի կնիկէ մը, հայրը անծանօթ, ինք չէ ճանչցած իր հայրն ու մայր : 10 տարեկան եղած ատեն, Բարմաի ընկեցիկ տղայների պատսպարանէն դուրս ելած և իր հաց ճարելու համար որմնադրութեամբ աշխատած է մինչև 20 տարեկան հասակը : Իր վին ուսումնական ծառայութիւն կատարելէ յետոյ, զանազան քաղաքներ սկսեալ է թափառիլ : Պատանեկան հասակէն արդէն սկսեալ է անիշխանական գաղափարներով տոգորուիլ և իր դատողութեան հաւատարակութիւնը կորսնցուցեր է :

Վերջերս Լուգանի մէջ կաշխատէր ուր իր աշխատակից բանտրների մէջ շատ անգամ կը քարոզէ եղբի անիշխանական գաղափարներ : Իմանալով որ Օրլէանի դուքսը Ժընէվ եկած է, յատկապէս Լուգանէն Ժընէվ եկեալ է զայն սպաննելու համար : Բայց Օրլէանի դուքսը արդէն մեկնած էր և երբ իմացեալ է որ Աւստրիաի Էլիզաբէթ կայսրուհին հոն եկած է, պարապ չենելու համար, այդ 60 տարեկան դժբաղդ և բարեխիտ կինը զարկեալ սպաններ է եռանկիւնի խարտոցով մը որ յետոյ փողոցէն գտած են :

Ամբողջ Ձուրցերիւս, թէ՛ կառավարութիւնն ու թէ՛ ժողովուրդը, իր նողկանքն ու զայրոյթը յայտարարեց իր հրկիւր մէջ կատարուած այս ոճրագործութեան դէմ : Ամեն կողմէ ցաւակցական հեռագրեր կը տեղան վիլհելմի արքունիքը Ֆրանց Եռդէֆ Ժերունի կայսրին որ թէև իր ժողովրդէ սիրուած ու յարգուած, բայց թէ՛ ընտանեկան և թէ՛ ընդհանրական շատ դժբաղդութիւններ ունեցաւ

իր թագաւորութեան միջոցին որի յաջորդութեան պիտի կատարուէ այս տարի : Խալիաի թագաւորը իր դաշնակից Ֆրանց Եռդէֆ կայսրին ղրկած ցաւակցական հեռագրին մէջ պարտաւորուած էր իր կրկին ցաւ յայտնել, մարդասպանը իտալացի լինելուն համար, թէև այդ անիշխանականներ որոնք մարդկային ընկերութիւնը քանդել կուզեն, ո'չ ազգութիւն կը ճանչեն, ո'չ ընտանիք, միջազգային վայրենութիւն մը կուզեն յառաջ բերել :

Մինչև հիմա եղած կարգադրութիւններին նայելով, Էլիզաբէթ կայսրուհիի մարմինը այսօր Ժընէվէն ճանաչող կը հանուի, վաղը կը հասնի Վիեննա, մինչև ուրբաթ ի ցոյց կը դրուի և թաղուի կը կատարուի շաքաթ օր (սեպտ. 17), Կէսօրէն յետոյ :

Սիւիսի Դաշնակցական խորհուրդը որոշած է խմբովին ներկայ գտնուիլ Էլիզաբէթ կայսրուհիի Ժընէվէն յուրաքանչեւ թեան հանդէսին, իր խորին վշտակցութիւն յայտնելու համար :

— Հունգարիաի մէջ հանգանակութիւն բացուեալ է Էլիզաբէթ թագուհի կայսրուհին համար մի յիշատակարան կանգնելու նպատակով : Նուիրատուութիւնները մեծ քանակութեամբ կը հասնին Հունգարիաի ամեն կողմէն :

— Աւստրիաի մի քանի քաղաքներին մէջ ցոյցեր եղած են իտալացիներին դէմ և անկարգութիւններ ծագած : Բայց ոստիկանութիւնն յաջողեալ է շուտով ատոնց առաջն առնել :

— Լուր կայ թէ Ալմանիաի վիլհելմ կայսրը վիեննա երթալով անձամբ ներկայ պիտի գտնուի Էլիզաբէթ կայսրուհիի յուրաքանչեւ թեան հանդէսին :

ՄԱՏՆԻՉՆԵՐ

Աւստրիական շինող զօրքերի գընդապետ կապէտ որ Քաթարօի ամբողջների յատակագիծը Ռուսիաի ծախած լինելուն համար ձերբակալուեցաւ Սթալաթօի մէջ, կերելի թէ անգլիական կառավարութեան իմաց տալովը բռնուեալ է եղբի որին նոյնպիսի բաներ ծախելու առաջարկներ ըրած է եղբի անկէ առաջ : Կապէտ իր մատնութեան փոխարէն 50 հազար լուսլի ստացեր է եղբի ռուս կառավարութեան : Չարաի զինուորական գաղափարի գլխաւորը Սթալաթօ գընացած է քննելու համար այս ծանր գործը :

— Հոգովի «Սէքօ» լրագրին գըրած է Սթիլաէն իր թղթակից թէ լուր կը պտտի որ երկու պուլկար պաշտօնեայններ մատնիչութեան ոճրագործութեամբ ամբաստանուած և համառօտ դատաւարութեան մը յետոյ գլխատուած են : Ատոնք սահմանազլի ամբողջների յատակագիծներ ծախած են եղբի Սերպիաի :

ՓԱՅՏԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐ

«ՏէյլիՄէյլ» կըսէ թէ Ձմեռատու

նի նկատմամբ Անգլիաի և Ռուսիաի միջև համաձայնութիւնը գոյացած է, հետեւեալ պայմաններ վրայ հիմնուելով : 1. Անգլիա կընդունի ռուսական ազդեցութեան տիրապետութիւնը Մանչուրիի մէջ և Ռուսիա կընդունի Անգլիաի ուղած ապահովութիւնները տալ իրեն : 2. Ռուսիա պիտի դադարի հակառակել նիւ Չուանկի երկաթուղիի շինութեան համար : Հոնկ Գոնկ և Դանկայի դրամատան փոխառութիւն մը հրապարակ հանելուն : 3. Բէքինէն Հանկ Գո շինուելիք երկաթուղիի պայմանագրի իրաւարարութեան վերաբերեալ պայմանը ջնջուած է Անգլիաի յայտնած փափաքին : համեմատ որ ոչ մի առարկութիւն չպիտի ընէ այդ երկաթուղին Ֆրանսացի, պէթիքացի և ռուս դրամատներին շինելուն դէմ : 4. Ռուսիա պարտաւոր պիտի լինի յարգել անգլիական շահերին յատկացած շրջանակը Եանկ Զէ. Գիանկի հովտին մէջ :

— Լի Հունկ Չանկ պաշտօնանկ եղաւ :

Անգլիական լրագրները պարծանքով կը հրատարակեն այդ լուր և կը յուսան որ առողջ դաս մը տրուած կը լինի այն մանտարիներին որոնք անգլիական շահերին հակառակ քաղաքականութեան մը հետեւիլը օգտակար կը համարին :

ԱՆԳԼԵՒԱԼՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Բալ Մալ Կազէթ» անգլիական, նական համաձայնութեան մը խնդրին վրայ խօսելով, հետեւեալ մանրամաս տեղեկութիւնները տուած է որոնք կըսէ թէ հաւատարիմ աղբիւրէ իմացած է :

Համաձայնութեան սկզբունքը փառապանական է : մասնաւորապէս կը վերաբերի երկու տէրութիւններին Ձինաստանի մէջ ունեցած ազդեցութեան շրջանակներին : Երկաթուղիներ, իր մասին համաձայնած են որ երկուքին ալ վերաբերող երկաթուղիի գիծ մը հաստատուի թիէն Զինէն Զին Դիանկ, անգլիականական դրամատուներին տուած դրամագլխով :

Այդ երկաթուղիի վարչութիւնը մինչև Չան Թունկ պիտի պատկանի Ալմանիաի և Եանկ Զէ. Գիանկի հովտին մէջ ալ Անգլիաին : Ալմանիա իրեն պարտք կը համարի որ Եանկ Զէի հովտին մէջ երկաթուղիների արտունութիւններ ձեռք բերելու համար Անգլիաի առաջարկներին ինք ալ յոյժ տայ ձունկ լի. եամէնին քով : միւս կողմէ ալ, Անգլիա իրեն պարտք կը համարի Ալմանիաին իր ազդեցութեան շրջանակի մէջ արած պահանջներին յոյժ տալ :

— «Քէօնիչէ Զայթունկ»ի Պէրլինի թղթակիցը կըսէ թէ իր ստացած տեղեկութիւններին համեմատ, ճիշդ է որ անգլիականական համաձայնութեան պայմաններին մէջ մեծ բաժին ունեցած է Տէլաիաի ծովածոցին Անգլիաի տրուելու խնդիրը : Բայց թէ երկաթուղիների արտունութիւններին

մասին երկու կողմէն իրարու ինչ զի-
ջողութիւններ եղած են, այդ մասին
դեռ որոշ տեղեկութիւններ չկան և
հրատարակուած լուրերը ենթադրու-
թիւններ են միայն: Այդ պայմաններ
ճշգրտութեամբ չպիտի կրնան իմացուիլ
անգլիականական դաշնագրի հրատա-
րակուելէն առաջ:

ԱՆՔԻՆԵՐԳԻՅԱԿԱՆ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ

Նախորդ թուի Արտասահմանի լու-
րերին մէջ համառօտիւ իմացուցինք
անգլիականական զորքերին Տէրվիշե-
րը ցիրուցան փախուցած և Օմուրմանը
առած լինելը:

Այժմ կաւելցուեց Նաե մի քանի
մանրամասնութիւններ:

Ուղտերի վրայ հեծած 500էն աւելի
Արաբներ սեպա. Տի առաւօտ ինկած են
Խալիֆի հետէն որ կըսուի թէ այնպիսի
ահապարանքով փախուցող տուեր է որ իր
մարդերէ շատերը ճանրան թողուցեր է:
100էն աւելի ուղտեր որոնք Խալիֆան
պատրաստեր էր իր փախուցող համար,
Անգլիացիները ձեռք բերելու են:

Պատերազմի դաշտին վրայ ինկած գի-
ականներ հաշուելու պատճառ ունեցող ըս-
ողայները 10,800 միակ հաշուած են (1).
կենթադրուի որ 16,000 չափ ալ վերա-
ւորուած կը լինի: Ատկէ վատ, Յէն և
հարկեր Տէրվիշ ալ քաղաքին մէջ սպան-
նուեցան Օմուրմանն առնուած ժամա-
նակ: Օմուրմանի կողմին մէջ գրի բռն-
ուած Տէրվիշերի թիւը Յէն 4 հազարի
կը հասնի:

Մէկ թեղանօթակիր չողենաւ դրկուե-
ցաւ Վապոյտ Նեղոսը, հանգարանցունե-
լու համար այն տեղեր ուր Տէրվիշերն
սկսեցին կողոպտել: Չըջակայ երկրորե-
րէն բազմաթիւ բնակիչներ կուգան կա-
պատանին Օմուրման:

Վերադարձ թուանշանները ցոյց կու-
տան որ Մահտի բանակը չարաչար կեր-
պով յաղթուած և աղէտալի վիճակի մը
մէջ ինկած է:

— Օմուրմանի անգլիական զօրաբա-
նակէն շատ կարեւոր լուր մը հեռագրե-
ւած է Փրանսական արշաւախմբի մը յա-
ռաջիւղացման նկատմամբ:

Անգլիականական բանակին Օմուրմ-
ան հասնելէն մի քանի օր առաջ, Խալի-
ֆան իմացած լինելով թէ սպիտակա
մորթիների մի խումբ եկած գրաւած է
Ֆաշտան, իսկոյն երկու չողենաւ զրկեց
հոն ստուգելու համար այդ լուր: Այդ
չողենաւներէ մին վերադարձեր է սեպա.
10ի առաւօտ: Նաւապետ տեսնելով որ
Օմուրման գրաւուած է սկրտարէն,
անձնատուր եղեր է անոր: Պատմեր է
թէ իրեն Ֆաշտա հասած ժամանակ տե-
սեր է որ սպիտակամորթ զօրքեր գրա-
ւած են այդ տեղ և իր չողենաւի վրայ
սկսեցին հէնք պարպել: Հազիւ յաջողեց
են փախչելով ազատիլ, իր մարդերէ շա-
տեր սպաննուեց կամ վիրաւորուեց են:
Երգենաւին մէջ գտնուած գնդակները
ցոյց կուտան որ Փրանսական հրացանի
գնդակներ են: Հաւանօրէն Փրանսացի
հրամանատար Մարշալի արշաւախումբն
է որ գրաւեց է Ֆաշտան:

(1) Արմէնիայի նախորդ թուին մէջ
ստացարկան սխալմամբ եղած է «հազա-
րէն աւելի»: «10 հազարէն աւելի» լի-
նելու տեղ:

ՄԱՆՈՒԳՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈՒՅԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւու-
րութեան դարադարձին առթով 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ծալ դիւրքով և լուսատիպ (phototypi-
quo) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50×35 հարիւրորդամէթր և ապուած
է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտու-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով:
Մէջտեղը գրուած է հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
ԳՅՆՅ. Շմառնեանի, պատկերը և բո-
լորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագրները,
անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետ-
ները պատկերներովը:

Գինն է 4 Փրանք, ճանապարհա-
ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 Փրանք և 50
սանթիմ:

Գաղեմքեարեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան իսկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկե-
րով: Գինն է, ճանապարհածախքովը
մէկտեղ, 2 Փր. և 50 սնթիմ:

Լիւրգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
զրկելով:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Ոմանք իրենց հեղինակած կամ
հրատարակած գիրքերէն կը զրկեն
մեզ, Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախուելու համար: Որպէս զի թէ՛
իրենք աւելորդ նեղութիւն կրած չի-
նին զրկելու համար և թէ՛ մենք ալ
ոնեւ պատասխան մը իրենց գրելու
համար, այդպիսի փափաք ունեցողնե-
րի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք
հետեւեալ տողերին վրայ:

Նոր գիրք մը հրատարակողը նախ
2 օրինակ անկէ պէտք է զրկէ մեզ,
անոր հրատարակութիւնը լրագրա-
կան սովորութեան համեմատ ծանու-
ցուելու համար Արմէնիայի մէջ «Նոր
հրատարակութիւններ» վերնագրին
տակ: Իսկ եթէ կուզէ նաեւ որ նոյն
գրքէն ծախու գտնուի Արմէնիայի
խմբագրատան մէջ, պէտք է որ մաս-
նաւոր նամակով մը խմբագրէ մեզ իր
պայմաններ և մեր հաճութիւնն ստա-
նալէ յետոյ զրկէ մեզ մօտ ծախուելու
համար: Կը խնդրենք որ ոչ ոք չկան-
խէ մեզ այդպիսի գրախառնական
յանձնարարութիւն անել, առանց մեր
հաւանութիւն ստացած լինելու: Հակա-
ռակ պարագայի մէջ, իրենց զրկածի
համար ոնեւ պատասխան տալու պար-
տաւոր չենք համարեր մեզ:

Մեզ յայտնուելիք պայմաններն
են.

1. Գրքին գինը քանի՞ է Մար-
սէյլի մէջ ծախելու համար: Եւ որով-
հետեւ ընդհանրապէս Մարսէյլէն
դուրս գտնադան տեղերէ գնել կու-
ղուին այդ գիրքեր, հարկ կը լինի
Մարսէյլի համար նշանակուած գնին
վրայ աւելցուել նաեւ փոստի ծախ-
քը:

2. Ի՞նչ գեղջ կը լինի խմբագրու-
թեան համար եթէ կանխավճարով
ուզենք գնել. և ի՞նչ գեղջ կը լինի ե-
թէ յանձնարարութեամբ միայն ըն-
դունիլ ուզենք (այսինքն ծախուածին
միայն ստակը տալու, իսկ չծախուածը
իւր տիրով վերադարձնելու պայմանով,
փոստի ծախքերը տիրով հաշուին ան-
ցնելով):

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ
եղող Խորէն Նարպէյ Լուսինեան Սըր-
բաճանի պատկերը ընտիր թղթի վը-
րայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի
խմբագրատունը: Գինն է 65 սան-
թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-
նէն վճարուելով:

ՄԱՆՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
ներին մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
լու փախի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
ղողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻԲՆԵՐ.

(Թատկապէս պատրաստուած մամբրի-
կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
գրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած գիւրութիւններն ընծա-
յելու համար): Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ու. Թորոնտան. Տպագր-
նիւ Եորք, Էլիսա Խալաւ և ընկ. 1897:
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արգէն հին գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 Փրանք
և 25 սանթիմ:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՀԱՔԱՐԻԱ ՍՊՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԵ ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ
ԳՐԳԻՆԵ ՓՐԱՌՈՒԹԱՆԵԱՆ
1894

Պուլկարիայի անկախութեան հե-
րոններէ մէկին, Չաքարիա Սթոյա-
նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-
հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ-
ղացի հովուի պարզ վիճակէն հեռ-
հեռէ արհեստագործ, վարժապետ, յե-
ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ
և վերջապէս ազատ Պուլկարիայի Ազ-
գային Ժողովի նախագահ օղտոնալ,
իսկապէս հեռաբերալար ինքնագրու-
թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի
տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկա-
րիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-

խատող պուլկար հայրենասէր յեղա-
փոխականներէ գործունէութեանը մա-
սին: Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղի-
նակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըժէի, և
թարգմանչին միջեւ եղած թղթակ-
ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-
մանութեան առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ
իր յառաջաբանի վերջ թէ «Չար-
մանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-
թերցողները հետաքրքրութիւնը
չարժի պետական մարդ գարձած մի
գիւղացիի այս վաւերական պատմու-
թեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 Փրանք և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % գեղջ կը
լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 Փրանք է:)

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆԲԷՆ ԱԻՆՈՒԱԼ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՂԱՂԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թի-
անաբոյսական մի հայր իւր տղական.
ուած վարժուաբարձով որչա՞փ չարիք-
ները պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
ապաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 Փրանք, (75 սանթիմ):

Լոյս տեսաւ

ԲԱՅՅԻԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

պատմական վէպը

Ա. Բ. Գ. Գիրք

Հեղինակի վերջին պատկերով
Գինն է 7 չիլինդ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» հատոր Ա. Բ և
Գ վերջաբանով և «Կայծեր» հատոր
Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն
ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց
բաժանարարագրութիւնը շարունակ-
ւում է. երկու գրքի միասին բաժա-
նորդագրին է՝ 10 չիլինդ. իսկ լոյս
տեսնելուց յետոյ կարծես 14 չիլինդ:

Ցանկացողները թէ՛ Սամուէլի և
թէ՛ Բաճիկի միւս երկերի համար,
կարող են գիմել այս հասցէին
Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
Shepherd's Bush,
London W.

ՏԼՈՐԷՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Գ. ՓՐԱՌՈՒԹԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՏԷԼ

Հայերն ապրում Գ. Փրանքալիւն
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Mdl
Quai du Canal, 9